

İSPANYA EĞİTİM SİSTEMİ*

Çev. Ar. Gör. Mehmet GÜLTEKİN**

Bu makalede İspanya Eğitim Sistemi Genel Hatlarıyla Verilmeye Çalışılmıştır.

Eğitimde dört farklı kademe vardır:

- Okulöncesi Eğitim,
- Temel Eğitim (Education General Basicia-EGB)
- Ortaöğretim (Bachillerato Unificado Polivalente-BUP),
- Yükseköğretim (Üniversite Çalışmaları).

Teknik öğretim (The Formacion Profesional de Primero Segundo Grado) FP-1 ve FP-2 ve FP olmak üzere, BUP'la birlikte ortaöğretimi oluşturur. Eğitim sistemi, Özel Eğitim, Yetişöin Eğitimive diğerk uzmanlık alanlarıyla (uygulamalı sanatlar, dil vb. okullar) tamamlanmaktadır. Halihazır durumda, sistemin yeni bir organizasyona kavuşması için uygulamalı bir reform süreci gerçekleştirilmektedir.

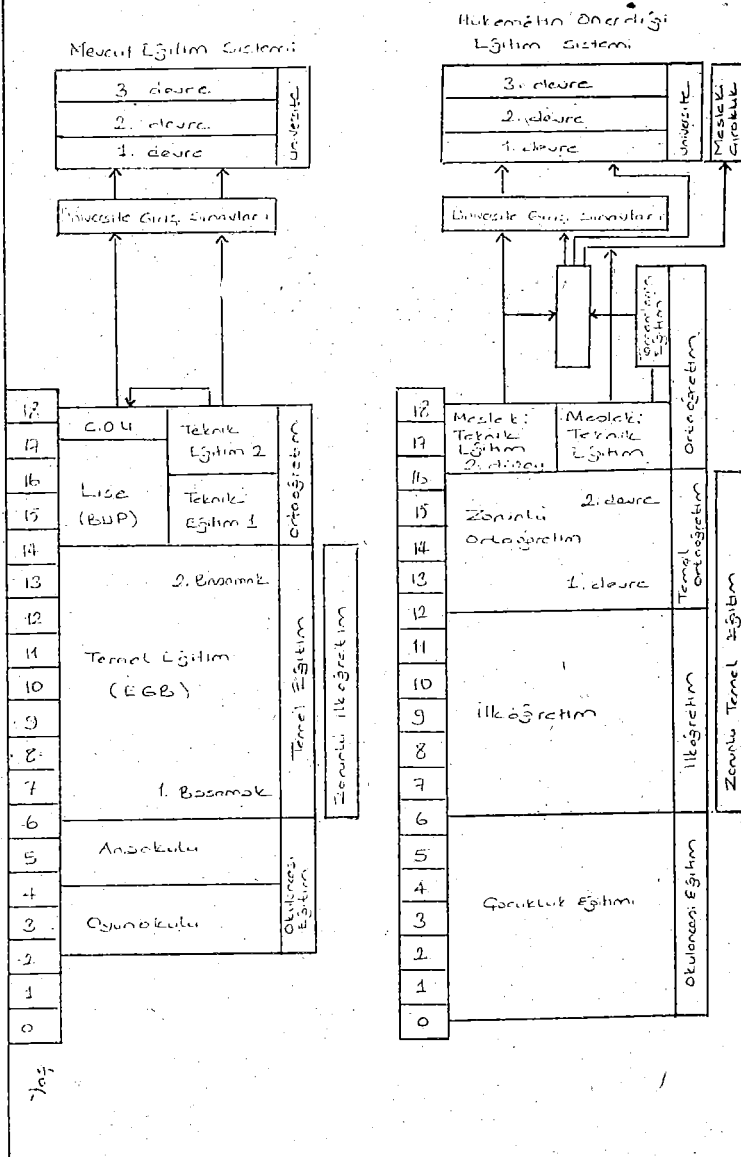
OECD'nın Organizasyon uzmanları, üye ülkeler içerisinde eğitimin yaygınlaşması bakımından, İspanya'yı görölmeye değer birölke olarak göstermektedirler. 1970'den önce okulöncesi eğitim çok sınırlı bir durumdaydı. İlköğretim evrensel olmaktan uzaktı. Mesleki eğitim birkaç endüstriyel kurstan ibaretti. On yaşında başlayan ortaöğretim çoğudurumda özel ve elitler içindi. Üniversite ise imtiyazlı bir azınlığın çalışma yeri olmaktan başka bir şey değildi. Eğitim sisteminin yaygınlaşması 1960'larda ekonomik gelişmeyle birlikte başladı. 1970'de LGE ile başlayan nitelikli bir sıçrama bugüne kadar devam etti.

Halen, 4-5 yaş grubundaki çocukların % 95'i okuldadır. 14 yaşına kadar devam eden zorunlu eğitim evrenseldir. Gençlerin % 55'den faz-

* "Staine Ministerio Del Portavoz Del Gobierno Madrid, 1990" Ansiklopediden özetlenerek çevrilmiştir.

** Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü Program Geliştirme Anabilim Dah.

Mevcut Eğitim Sistemi ve Hükümetin Önerdiği Eğitim Sistemi

lası genel ortaöğretimde % 35'den fazlası da mesleki eğitimdedir. Üniversite de, bir milyondan fazla öğrencisiyle Almanya ve İngiltere'de fazla olduğu gibi okullaşma oranının % 30'dan fazla olduğu bir kitle kurumu durumundadır. Bu gelişme, temelde, ortaöğretim ve üniversitenin ilk yıllarında erkek öğrenci sayısını aşan kız öğrenci sayısının bir sonucudur. Kız öğrencilerin varlığı yalnızca mesleki eğitimde düşüktür (% 42).

Sorumluluklar ve Yönetim

Anayasa eğitim konusunda merkezi yönetimin sorumluluklarını belirtmiştir. Sertifika ve derecelerin geçerliliğinin süzeni, sistem kademelerinin organizasyonu, konu materyali ve süresi, bir sınıftan diğer bir sınıfa geçişteki gereklilikler eğitim kurumlarının uyması gereken asgari koşullar ve genel planlama merkezi hükümetin önemli temel sorumluluklarıdır. Eğitimle ilgili sorumlulukların geri kalanı özel karaktere sahip olan Özerk Toplumlar (Andolusia, Voleniia, Cablunya, Galicia, the Basque County, ve Conary Islands'a devredilmiştir. Bu toplumlar üniversiteyi de içeren kendi eğitim sistemini yönetirler Kendilerine ait dilleri olan Özerk Toplumlar (Bask ülkesi, Valejcia ve Balearik Adaları) bu dillerde öğretimin organizasyonu yönetim kurullarının önemli işlevlerinden birisidir.

Şehir konseyleri ve eyaletlerin eğitim sorumlulukları çok sınırlıdır. Bazı şehir konseylerinin kendi okulları vardır. Çoğunluğu sadece okulların yapımı için arsa temini, bakımı ve korunmasını sağlarlar.

The LODE (Bütün Eğitim Kurumlarının Katılımını Destekleme) okul yönetiminde toplumun katılımını sağlamak için Okul Konseyleri kurdu. Her iki yılda bir yenilenen bu konseyler öğretmenler, aileler ve öğrencilerden oluşturulmuş okul sahibinin önerdiği müdürü seçmek, iç tüzükleri onaylamak ve denetlemek, öğrenci kayıt gereklerini uygulamak, yıllık etkinlik programını yapmak, öğretmenlerin işe alınma işten çıkarılma ilgili konularla ilgilenmektedir.

İspanya'da eğitim kısmen devlet yardımları, kısmen de özel yardımlarla finanse edilir. 1987'de Eğitim Bakanlığı 634.302 milyon pezo, özerk Toplumlar da 498.598 milyon pezo harcadılar. Toplam devlet harcamasının 1988 için 1.3 milyar olduğu tahmin edilmektedir. Bu değere, eğitimle direkt ilişkisi olan diğer bakanlıklar (çalışma, ziraat, savunma vb.) şehir konseyleri ve diğer bölge yönetimlerden sağlanan yardımlar da eklenmelidir.

Eğitim Bakanlığının harcaması genel devlet bütçesinin % 8.6'nı kapsamaktadır; eğitimdeki genel harcamanın yarısının Özerk Toplumların sorumluluğunda olmasından dolayı bu yüzde azalmaktadır. Eğitimde devlet harcamalarının % 16'sı ilk eğitim ve teknik eğitimdeki özel okulların finansmanı için kullanılır. Eğitim için devlet harcamalarının yaklaşık % 4.7'si burslara harcanır. Burs alabilmek için akademik gereklilikler yerine getirilmeli ve ailenin gelir düzeyi düşük olmalıdır. Burslar öğrencinin masraflarına göre ayarlanır; kayır, kitaplar, ulaşım, öğretim vb. Burs ve yardımlar Özerk Toplumların önde gelen işlerinden birisidir. Kayıtlı öğrenci sayısındaki artışa rağmen zorunlu eğitim sonrası düzeyinde, yararlananların oranı % 10'dan % 16'ya çıkarılmıştır.

Devlet okullarında masrafların % 90'na yakını personel giderlerine tahsis edilmiştir. Geri kalan % 10'nun % 5'i malzeme ve hizmetlere, geri kalan % 5'i de bakım ve koruma için ayrılmıştır.

İspanya'da özel öğretim, üniversite düzeyi dışında çok önemli olmuştur ve Katolik kilisesine bağlıdır. 1988-89 öğretim yılında okulöncesi eğitim öğrencilerinin % 35'i, ilköğretim öğrencilerinin % 35'i, ortaöğretim öğrencilerinin % 27'si, mesleki ve teknik eğitimdeki öğrencilerin % 34'ü ve üniversite öğrencilerinin % 3'ü özel öğretim kurumlarında öğretim görmektedirler. Bu durumda, üniversite eğitimi dışında, öğretimin yaklaşık 1/3 özeldir ve Katolik Eğitim bütün eğitim sisteminin yaklaşık % 20'sini oluşturmaktadır.

EĞİTİM KADEMELERİ

Okulöncesi Eğitim

2 ila 3 yaşları arasındaki çocuklara yönelik oyun okulu (play school) ile 4 ila 5 yaşlarındaki çocuklara yönelik anaokul'dan oluşur. Her ikisi de gönüllü ve ücretsizdir.

Anaokulu (Kindergarten) daki öğretmenler Maestro adı verilen üniversite derecesine sahip olmak zorundadırlar, play school da öğretmenlerin teknik eğitim sertifikasına da sahip olmaları gerekir.

Amaçları oyun ve aktif öğretici yöntemlerle temel kişisel kabiliyetleri ve işbirliğine dayalı sosyal tutumları geliştirmektir.

Okuma-yazma öğretiminin, öğrencinin olgunluk düzeyine bağlı olmakla beraber, okulöncesi eğitimde verilmemesi, ilköğretime bırakılması yönünde bir eğilim vardır.

Çoğu oyun okulları daycare (gündüz bakım) merkezlerinin bir parçasıdır; şehir konseyleri, müesseseler ve özel teşebbüslere bağlıdır. Bu yaşta okullaşma (0-2 ya) % 10'dan daha düşüktür.

Anaokulları (4 ile 5 yaş) 0-2 yaş grubuna göre farklıdır. Okullaşma oranı % 95'tir. Bu yaş grubu için olanağı olan resmi veya özel ilkokulların bünyesinde kurulmuş okulöncesi eğitim kurumları vardır.

1980'den bu yana doğum oranındaki düşüşe paralel olarak, öğrenci sayısı da düşmüştür. 1985'te 1.1 milyon öğrenci varken, 1988-89 da bu rakam bir milyonun altına düşmüştür. Bu kademedeki 40.000 öğretmene görev yapmakta ve her bir öğretmene 25 öğrenci düşmektedir.

Günümüzde okulöncesi eğitim (infantile school) çocuk okullarına dönüştürülmektedir. Doğumdan 6 yaşına kadar ki devreyi içerecek şekilde iki kademedeki düşünülür (0-3, 3-6) her iki kademe için ayrı ayrı uzmanlaşmış öğretmenler yetiştirilecektir.

Temel Eğitim (EGB)

6 yaşında başlar, 8 yıl sürer (6 yaşından 14 yaşına kadar). Zorunludur, resmi ve özel okullar vardır. Üç devreye ayrılmıştır.

Başlangıç	: 3. yıl	
Orta	: 2. yıl	3 + 2 + 3
Üst	: 3 yıl	

Akademik öğretim yılbaşı ve paskalya tatilleri ile birlikte 1 Eylül'de başlar ve 30 Haziran'a kadar sürer. Günlük öğretim 5 saat sürer; genellikle sabah 3 ve öğleden sonra 2 saattir. Küçük yerleşim birimlerindeki okullarda öğle yemeği ve ulaşım parasızdır.

Bölgelerin büyüklüklerine göre okullar farklılık gösterebilmektedir. Resmi 15.000 ilkokulun % 30'u birleştirilmiş sınıflardan oluşmaktadır. Küçük okullar daha az öğrenci grubuna hizmet vermektedirler (Bir sınıfta ortalama 15 öğrenci).

Doğum oranındaki düşüş, ilkokul kademesini de etkilemeye başlamıştır. 1985-86 yılında 5.5 milyon öğrenci varken, 1988-89'da 5.1 milyona düşmüştür. Daha önce her bir öğretmen başına 29 öğrenci düşerken, bu oran 24'e düşmüştür. Bu oran Avrupa düzeyine eşittir.

Temel eğitimin genel amacı, temel eğitim sağlamaktır. Her öğrencinin istidat ve yeteneğini dikkate alarak mümkün olduğunca iyi bir düzeye çıkarmaktır. Dini eğitim gönüllüdür.

İlk iki devrede (başlangıç ve orta düzeyde) bir çok temel alanda (dil, matematik, sosyal ve tabii bilimler, güzel sanatlar) öğretim yapılır. Müzik ve beden eğitiminde uzmanlığa meyil olsada genelde tek öğretmenlidir. Üst kademede öğrenci, sınıf öğretmeni ile birlikte çeşitli dersler için farklı öğretmenlere sahiptir.

Haftalık 25 saatlik öğretimin çoğu dile (5), matematiğe (3.25), bir modern dile (3.25), sosyal ve tabii bilimler (2.5) ve sanat faaliyetlerine (3) ayrılmıştır. Kalan zaman, iş eğitimi, beden eğitimi ve dini çalışmalar arasında paylaşılmıştır.

Değerlendirme süreklidir. Eğer öğrenci kötü sonuçlar elde ederse uygun sınıflara verilirler. İlk iki devrenin ve üst düzeyin her bir sınıfının sonunda aynı sınıfları tekrarlama veya bir sonraki sınıfa devam etmesine karar verilir.

Temel eğitim için maximum yaş sınırı 16 ve minimum yaş sınırı 14'tür. 16 yaşına gelmeden önce üst devreyi tamamlayan öğrenciler (1986-87'de % 78) Graduado Escolor Sertifikası alırlar ve genel orta-öğretim veya teknik eğitim okullarına devam ederler.

Özel eğitim, önemli yetersizliklerin bulunması halinde özel okullarda, önemsiz yetersizlikler de dört yaşında başlayan bütünleşme programlarına uygun olarak normal kurumlarda verilir.

Ortaöğretim

Bachillersto Unificado Polivalente (BUP) ve COU öğrencilere genel eğitim sağlama amacındadırlar. Gerçekte temel fonksiyon üniversiteye hazırlıktır. BUP ve COU bu sorumluluğu birlikte paylaşırlar.

BUP, süresi üç yıldır. Sadece ikinci yılda her haftada iki saat teknik ve mesleki konular yer alır. Geri kalan 30 saat (I. ve II. yılda) tabii bilimler, matematik, diller, sosyal bilimler arasında paylaşılır. B den eğitimi, dini çalışmalar ve müzik gibi alanlara haftada 5 veya 6 saat ayrılır. Üçüncü yılda öğrencilerin % 60'ı fen bilimleri ve (% 40'ı edebiyat tercih ederler. (Fizik kimya, biyoloji-Latin ve Greek).

COU'da seçimler 1988-89'da dört farklı çizgide yapılmaktadır: bilim-teknik, biomedical, edebiyat ve sosyal bilimler. Bu okullarda öğrenciler üniversiteye hazırlanmaktadır.

BUP ve COU, yarıya yakın resmi ve diğer yarıya özel olmak üzere 2600 merkezde hizmet vermektedirler. BIUP'ta 1 milyonu aşkın öğrenci varken COU'da 270.000 öğrenci öğrenim görmektedir.

Bu kademedede 80.000 öğretmen görev yapmaktadır ve her bir öğretmene 16 öğrenci düşmektedir. Öğretmenler üniversite derecesine sahip olmak ve pedagojik formasyondan geçmek zorundadırlar.

Temel eğitimi tamamlayan bir öğrenci Graduade Escolor ünvanıyla BUP'a girebilir. Değerlendirme devamlıdır. Yılda iki defa final değerlendirmesi vardır. BUP'ta öğrenciler iki dersten fazla dersten kalmazlarsa sonraki düzeye geçebilirler.

COU'da-son düzey olmasından dolayı-öğrenci bir yıl daha tekrarlamak istemiyorsa bütün derslerden geçmek zorundadır.

BUP u tamamlayan azınlık bir grup okumaya devam etmez, okumayı terkedener gibi iş hayatına atılırlar, diğerleri ikinci kademe teknik eğitime ve çoğunluğu COU ya devam eder.

BUP a iki tip eleştiri gelmektedir. Yeterli derecede uygulamalı değildir ve öğrenci eksik yetişmektedir.

Teknik eğitim, iki kademededen oluşur, birinci ve ikinci olarak isimlendirilir: EP-1 ve FP-2. Bilimsel veya akademik yetiştirmeyi içerir, iş yerinde çıraklık üzerine kurulmuş modellerden farklıdır. Teknik eğitim bütün öğrencileri için ücretsizdir.

FP-1 iki yıldır. Derslerin 1/3 i genel konulardan (dil, tarih), 1/3 i fen derslerinden (fizik, kimya, matematik vb.) 1/3 de uygulamalı mesleki konulardan (teknik resim, iş organizasyonu gibi) oluşur.

FP-2 2 yıllık ve 3 yıllık iki kısımdan oluşur. Öğrencilerin daha az bir kısmını çeken kısım iki yıllıktır. Öğrencilerin daha fazlasını çeken kısım 3 yıllıktır ve uzmanlaşmaya yöneliktir.

FP sağladıkları konular ve büyüklüklerine göre çok farklı özel merkezlerde faaliyet gösterirler. Bunlardan FP-1 50 den fazla mesleki alana; FP-2 da sayısız özel alana ayrılmıştır. En fazla fağbet gören konular yönetim ve elektronik; metal işleri, kuaförlük, sağlık ve otomasyon bunları takip eden alanlardır.

FP öğretmenleri üniversite derecesine sahip olmalı, uygulama dersi verecekse en az ikinci derece FP sertifikasına sahip olmalıdır.

Buna göre geçişler şöyle olmaktadır:

EGB yi yani temel eğitimi tamamlayıp BUP'a devam etmeyenler FP-1 girmelidir. FP-1'ye giren öğrencilerin % 60'ı Graduado Escolor sertifikası alıp BUP'a devam edebilmektedir. Geri kalan % 40 eğitim

dışında kalmaktadır. Öğrenciler için, FP-1'nin birinci sınıfından ikinci sınıfına geçmek otomatiktir. Buna rağmen girenlerden ancak % 45 Tecnico Axuler diploması alabilmektedir. Başarısızlık oranının yüksek olmasının nedeni, bu diplomanın iş sahasında geçerliliğinin az olması ve sınıf bilincinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum İspanya eğitim sisteminde en çok eleştirilen konulardan biri olmuştur.

FP-1'm her iki yılını da tamamlayan öğrenciler bir takım ek, destekleyici kurslar olarak FP-2'ye geçebilirler. Her yıl FP-2'ya başlayan öğrencilerin % 75'i FP-1'dan, % 25'de BUP'dan gelmektedir. Öğrencilerin % 60'ı diploma alabilmektedir. Bu diplomanın iş sahasındaki geçerliği yüksek olduğundan prestij açısından FP-1'dan daha iyidir.

Üniversiteye giriş COU tamamlamış olmakla mümkündür. Üniversite giriş sınavı için, üniversitelerin kendi içlerinde yaptıkları sınavlar da giriş için önemli olmaktadır. Öğrencinin hangi alanda uzmanlaşacağı yani hangi bölüme gireceğine ve hangi mekânlarda çalışacağına ilişkin kriterler, BUP, COU ve giriş sınavında alınmış olunan notların ortalamasına göre tespit edilir.

Üniversite Eğitimi

İspanya Üniversite sistemi, çoğu Avrupalı ortakları gibi ortaçağ tarihli'dir. İspanyol üniversiteleri için en eskisi 1218'de kurulan Salamanca'dır. Mevcut sistem, merkezileştirilmiş Fransız modelinden esinlenen, 19. yy. liberal üniversite neslindedir. Son 20 yılda, kendi kendini yönetme ve sistemi merkezileştirme sorumluluğunu yayma konusunda, büyük bir gelişme sağlanmıştır.

Her ülkede olduğu gibi İspanya'da da üniversitelerin işlevi öğretmek, araştırma yapmak, bilim adamı ve meseklere eleman yetiştirmektir. 1983'ten bu yana geniş reform süreci uygulanmaktadır. Bu süreç, kurumların ilkeleri, üniversitenin organizasyonu, çalışma özgürlüğünün kurulması üniversitelerin özerkliği konusunda ilkeler getiren Üniversite Reformu Kanunu ile gerçekleştirilmektedir. Özerklikle, üniversite kendi statüsünü düzenler, kendi yöneticilerini seçer, bütçe ve kadrolarını özenle hazırlar, kendi çalışma ve dereceleme sistemini kurabilir. Üniversiteler bütünlüyle Üniversite Konseyleri tarafından koordine edilen Sosyal Konseyin yönetimi altında çalışırlar.

İspanya'da 30 devlet üniversitesi 4 de özel üniversite (katolik kilisesine bağlıdır) vardır. Üniversitelerin sayısı itibariyle yarısı 1970'den sonra oluşmuştur.

1988-89'da üniversite öğrencilerinin sayısının yaklaşık bir milyondan fazla olduğu tahmin edilmekte ve ortalama bir profesöre 18 öğrenci düşmektedir.

Öğrencilerin Üniversitelere dağılımı da düzensizdir. Öğrenci sayısı açısından Madrid Üniversitesi 120.000 öğrenciyle başta gelmekte o'nu 80.000 öğrencisiyle Barcelona'daki Merkez Üniversitesi izlemektedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu sosyal bilimlerde dir. 1985-86'da 150.000 öğrenciyle hukuk başı çekmekte, O'nu Ekonomi (75.000), Tarih (55.000), Y. Diller (48.000) ve Tıp (47.000) izlemektedir. Çoğu öğrenciyi cezbeden uygulamalı bilim programı 261000 öğrencisiyle biyolojidir. 15.000 öğrenciye sahip mimarlık ve 17.000 öğrencisiyle endüstri mühendisliği hariç, teknik programlar 5.000'den az öğrenciye sahipler.

Yüksek sayıda kayıtlı öğrencisiyle 3 üniversitede, eğitim (75.000), ticaret bilimleri (44.000) ve endüstri mühendisliği (32.000) dir.

Öğrenimini tamamlayan öğrenci oranı düşüktür. 1986'da 90.000 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların çoğu işe girmektedir. Sayısının artmasına rağmen sadece çok az bir kısmı doktora veya 3. devre çalışmalarına katılmaktadır: 1982'de 17.500'den 1985'te 31.000'e çıkmıştır.

İspanyol üniversitelerinin temel problemi yönetim ve ödenektir. Son bir kaç yıldır önemli artışlar sağlanmasına rağmen kaynaklar yetersizdir ve kaynaklar eşitlikle dağıtılamamaktadır.

Demokratik bir periyotla önemli liderlemeler kaydetmesine rağmen İspanya'da eğitim ciddi problemlerle karşı karşıyadır. Belki de en önemlisi zorunlu eğitimin 16 yaşına kadar bütün çocuklar için yaygınlaştırılmaması ve çoğu öğrencilerin temel eğitimi tamamlamadan okuldan ayrılmalarıdır. Diğer önemli bir konu da tamamlama programlarındaki önemli artışa rağmen sıfır tekrarı ve okuldan ayrılmalara neden olan başarısızlık düzeyidir.

KAYNAK

Staine Ministerio Del Portavoz Del Gobierno Madrid, 1990.